

Osnovna načela parničnog postupka

Anđelija Tasić

Misli vodilje, putokazi ka ostvarivanju ciljeva

Cilj opravdava sredstva

- Koja sredstva?

“Ona, kojima se što potpunije, sa što manje truda i troškova, što brže postiže postavljeni cilj”

Koji ciljevi?

- Pravilnost presude
Zakonita
Pravedna
- Brzina
- Troškovi postupka

Pravilnost
presude

Brzina postupka
Ekonomičnost

Od čega zavisi izbor načela?

- Kulturno nasleđe
- Praktične potrebe društvene zajednice
- Ljudi

“Postupak, živi postupak, ne čine samo formule zakonskog teksta”

NAČELA

- Načelo utvrđivanja istine
- Načelo saslušanja stranaka
- Načelo dispozicije i načelo oficijelnosti
- Raspravno i istražno načelo
- Načelo o suđenju u razumnom roku
- Načelo usmenosti i pismenosti
- Načelo o pravu na upotrebu jezika
- Načelo koncentracije
- Načelo o mirnom rešavanju sporova
- ...

Načelo (obostranog) saslušanja stranaka

Ima za cilj:

- Da se obema strankama osigura ravnopravnost pred sudom
- Da sud, kroz razmenu informacija, dobije celovitu podlogu za donošenje sudske odluke

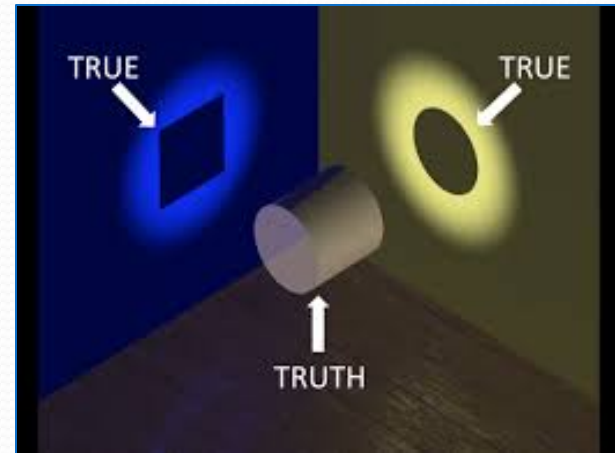

Audiatur et altera pars

- Sud će svakoj stranci da pruži mogućnost da se izjasni o zahtevima, predlozima i navodima protivne stranke.
- Sud je ovlašćen da odluči o zahtevu o kome protivnoj stranci nije bila pružena mogućnost da se izjasni, samo ako je to zakonom propisano.
- Sud ne može svoju odluku da zasnuje na činjenicama o kojima strankama nije pružena mogućnost da se izjasne osim ako zakonom nije drugačije propisano (čl. 5. ZPP)
- Sud će, u roku do 15 dana od dana prijema tužbe u sud, tužbu sa priložima da dostavi tuženom na odgovor (čl. 296. ZPP)

Odstupanja

- Sud može da odluči da se sasluša samo jedna stranka, ako se uverio da drugoj stranci, odnosno licu koje se ima saslušati za tu stranku nisu poznate sporne činjenice ili ako saslušanje te stranke nije moguće.
- Sud može da odluči da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.
- Ako u toku postupka stranka umre ili ponovno saslušanje stranke nije moguće ili je otežano iz drugih razloga, sud će da pročita zapisnik sa iskazom te stranke (čl. 278. ZPP)

- Da li stranka ima pravo ili obavezu da bude aktivna u toku postupka?
- Da li je stranka dužna da govori istinu?
- Da li je svedok dužan da govori istinu?
- Ukoliko stranka odbije da svedoči, da li snosi neke sankcije?
- A svedok?

Nečelo dispozicije i načelo oficijelnosti

Parnični postupak pokreće se tužbom (čl. 191 ZPP)

Izuzetak: postupak za sporazumni razvod braka

Kada se pokreće parnica?

- U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahteva koji su postavljeni u postupku.
- Stranke mogu slobodno da raspolažu zahtevima koje su postavile u toku postupka. Stranke mogu da se odreknu svog zahteva, priznaju zahtev protivne stranke i da se poravnaju. (čl. 3. st. 1. i 2. ZPP)

Ako je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev time što je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostepeni sud će da ukine prvostepenu presudu u delu u kome je prekoračen tužbeni zahtev.

Ako je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev tako što je odlučeno o drugome, a ne o onome što je tužbom traženo, drugostepeni sud će da ukine prvostepenu presudu i predmet vrati na ponovno suđenje. (čl. 393 ZPP)

Nemo iudex sine auctore

Tužilac odlučuje o:

- Pokretanju postupka
 - Održavanju parnice u toku
 - Raspolaganju predmetom parnice
 - Kretanju postupka
-
- Da li je sudija samo “pasivni posmatrač procesne igre ravnopravnih stranaka”?

- Načelo oficijelnosti – IZUZETAK
- Sud, po službenoj dužnosti, pokreće parnični postupak
- Postupci u parnicama iz porodičnopravnih odnosa
- Pokretanje postupka tužbom državnog organa (javni tužilac, javni pravobranilac, poverenik) NE PREDSTAVLJA odstupanje od načela dispozicije!

Odstupanje od načela dispozicije

- (1) Sud nije vezan granicama tužbenog zahteva za zaštitu od nasilja u porodici.
- (2) Sud može odrediti i meru zaštite od nasilja u porodici koja nije tražena ako oceni da se takvom merom najbolje postiže zaštita (čl. 287. PZ).
- Sud neće da dozvoli raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti sa prinudnim propisima, javnim poretkom, pravilima morala i dobrim običajima (čl. 3. st. 3. ZPP)

- Kako sud saznaje za potrebu da pokrene postupak?
- Da li je to samostalni postupak?
Nije, to je adhezioni postupak

- *Kadija te tuži, kadija ti sudi*

Raspravno i istražno načelo

- Inicijativa za prikupljanje procesnog materijala
- Šta čini procesni materijal?

Činjenični materijal

Dokazni materijal

Pravna pravila

Pravila ili stavovi iskustva

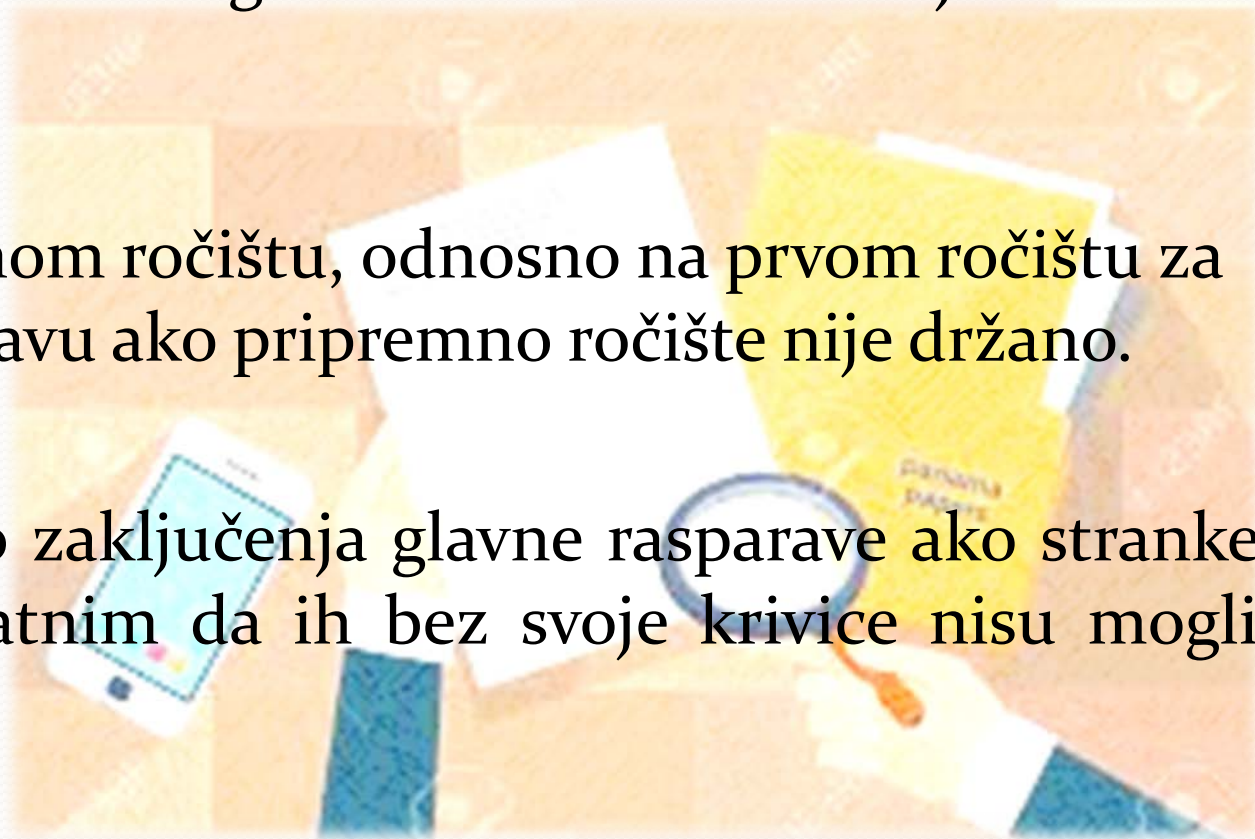

Raspravno načelo

- Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahteve i da predlože dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.
- Sud će da razmotri i utvrdi samo činjenice koje su stranke iznele i da izvede samo dokaze koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije propisano (čl. 7. st. 1. i 2. ZPP)
- Kakav je položaj sudije?

Da mihi factum, dabo tibi ius

- Do kog trenutka mogu da se iznose nove činjenice i novi dokazi?
- Na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu ako pripremno ročište nije držano.
- Izuzetno, do zaključenja glavne rasparave ako stranke učine verovatnim da ih bez svoje krivice nisu mogli izneti ranije.
- Da li su to subjektivno ili objektivno nove činjenice?

Istražno načelo

- Sud je ovlašćen da utvrdi i činjenice koje stranke nisu iznele i izvede dokaze koje stranke nisu predložile, ako iz rezultata raspravljanja i dokazivanja proizlazi da stranke raspolažu zahtevima kojima ne mogu da raspolažu (član 3. stav 3) (čl. 7. st. 3. ZPP)
- U postupku u vezi sa porodičnim odnosima sud može utvrđivati činjenice i kada one nisu među strankama sporne, a može i samostalno istraživati činjenice koje nijedna stranka nije iznela (čl. 205. PZ).

Načelo o suđenju u razumnom roku

- Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama(...). (čl. 32. st. 1. Ustava)
- Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtevima i predlozima u razumnom roku.
- Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja, u skladu sa prethodno određenim vremenskim okvirom za preduzimanje parničnih radnji (u daljem tekstu: vremenski okvir) i sa što manje troškova.
- Nepostupanje sudije u vremenskom okviru je osnov za pokretanje disciplinskog postupka u skladu sa odredbama Zakona o sudijama (čl. 10. ZPP)

Šta je vremenski okvir parnice?

- Stranka je dužna da najkasnije na pripremnom ročištu, odnosno na prvom ročištu za glavnu raspravu ako pripremno ročište nije obavezno ... predloži vremenski okvir za sprovođenje postupka.
- Sud će na ročištu iz stava 1. ovog člana ... rešenjem da odredi vremenski okvir za sprovođenje postupka (član 10. stav 2).
- Rešenje o određivanju vremenskog okvira naročito sadrži: broj ročišta, vreme održavanja ročišta, raspored izvođenja dokaza na ročištima i preduzimanja drugih procesnih radnji, sudske rokove, kao i ukupno vreme trajanja glavne rasprave (čl. 308. st. 1, 3. i 4. ZPP)

-
- Parnice povodom radnih sporova 691 dan, ostale parnice 616 dana (podaci iz 2014. godine)
 - U Nišu 2014. godine rešen najstariji parnični predmet u Srbiji, započet 1987. godine

Parametri ESLJP

- Važnost predmeta za podnosioca predstavke
X protiv Francuske
V.A.M. Protiv Srbije
- Ponašanje stranke
- Ponašanje suda
- Složenost predmeta

Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku

1. Pravo na novčano obeštećenje
2. Pravo na objavljivanje pismene izjave Pravobranilaštva kojom se utvrđuje da je stranci bilo povređeno pravo na suđenje u razumnom roku
3. Pravo na objavljivanje presude kojom se utvrđuje da je stranci ovo pravo povređeno

